

Package Deal NP De Hoge Veluwe en Staat der Nederlanden

Het Landgoed Deelen werd in 1916 door A.G. Kröller toegevoegd aan het bezit van de Algemeene Exploitatiemaatschappij N.V. Tot dat landgoed behoorden de Deelense Start, de Deelense Heide, de Kemper Heide en de Terletse Heide, met o.a. de Galgenberg en de Philipsberg. In 1935 ging de eigendom over aan de toen opgerichte stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe.

Kort na de Duitse inval in mei 1940 maakten de Duitsers een aanvang met de aanleg van het militaire vliegveld Deelen. Reeds in de zomer van 1940 was een oppervlakte van ruim 2200 hectare (meer dan eenderde van het totale gebied van De Hoge Veluwe) aan het Park onttrokken. Formeel werd dat pas op 19 april 1944 geregeld: de terreinen Deelen en Terlet (851 ha) en de Deelense Start en de Kemperberg (1107 ha) werden in eigendom overgedragen aan een overheidslichaam (SBL). Vastgelegd werd ook dat de Stichting een recht van terugkoop had als de Duitsers het vliegveld niet meer nodig hadden. Dat terugkooprecht werd toen echter alleen verleend voor het gedeelte ten westen van de vroegere weg Hoenderloo/Schaarsbergen. Het stuk Deelen en Terlet ten oosten van die weg bleef het Park dus definitief ontnomen.

In 1948 werd een deel van het gebied ten westen van de weg weer in eigendom aan het Park overgedragen. De rest bleef, aldus de Minister van Oorlog op 17 juli 1948 "onmisbaar voor de landsverdediging". Het gebruik als vliegveld kreeg vervolgens een langduriger karakter dan na de oorlog voorzien. Daarom werd in 1957 dit stuk grond, dat ook thans nog door het vliegveld in beslag wordt genomen, formeel aan de Staat overgedragen. Ten aanzien van dat stuk is vastgelegd dat de Staat verplicht is om, indien dit naar het oordeel van de verantwoordelijke minister voor de landsverdediging niet meer nodig is, daarvan schriftelijk mededeling te doen aan De Hoge Veluwe. De Hoge Veluwe heeft dan bij voorrang boven derden het recht tot terugkoop daarvan. Of dat recht ooit kan worden uitgeoefend wordt dus bepaald door de militaire noodzaak.

Zoals uit het vorenstaande blijkt is De Hoge Veluwe bij een aantal gelegenheden tegen haar wil van veel meer grond beroofd dan het stuk waarop nu haar terugkooprecht rust.

Dat verlies was tot voor kort nooit gecompenseerd, zoals Staatsbosbeheer onlangs wel is gecompenseerd voor het verlies destijds van Kootwijk in verband met de toen daar aangebrachte radiozendinstallaties. De Hoge Veluwe zag in dat het niet realistisch was een claim vast te leggen in de vorm van een terugverwervingsrecht op alle destijds door haar verloren terreinen. Zij heeft zich daarom beperkt tot het huidige Vliegveld Deelen dat rondom wordt begrensd door rasters. In geografisch opzicht is dit een logische keus, maar minstens zo belangrijk is de eenheid van beheer die daardoor mogelijk wordt.

Het Ministerie van Defensie heeft van het Park in erfpacht het perceel grond kadastraal Gemeente Otterlo sectie I, nummer 47. Dat erfpachtsrecht loopt af op 3 juli 2007. Het betreffende perceel ligt in het verlengde van een start- en landingsbaan van Vliegveld Deelen. Het behoud van dat perceel is voor Defensie van groot belang. De Staat wilde het gebruik daarvan dus voortzetten en de volle eigendom daarvan verwerven.

In het kader van de gedachtewisseling daaromtrent, ook met Domeinen, heeft het Park duidelijk gemaakt dat het geïnteresseerd was in een ruil van het in de vorige alinea genoemde perceel tegen het perceel dat bekend staat als Hoenderloseweg 10, gebouw 20, Deelen. Verwerving van dat gebouw zou voor het Park in wezen echter alleen aantrekkelijk zijn als het Park de toezegging zou krijgen dat het hele omrasterde gebied dat thans door Vliegveld Deelen wordt ingenomen tegen de op het moment van overdracht te bepalen taxatiewaarde mag terugverwerven, als dit ooit niet meer nodig is voor defensiedoel-einden. Het Park realiseerde zich dat niet te zeggen is of een dergelijke situatie zich ooit zal voordoen. In ieder geval is ook duidelijk dat zoiets pas op zijn vroegst over zeer lange tijd het geval zou kunnen zijn. Met zo'n terugverwervingsrecht zou tenminste enigermate compensatie gegeven worden voor hetgeen aan het Park is ontnomen.

Het Park was er mee bekend dat Defensie ook belangstelling had voor het aan het Park toebehorende terrein "De Hoef" (106 ha) bij Otterlo grenzend aan het ISK De Harskamp. Het Park heeft De Hoef tegen taxatiewaarde ter beschikking gesteld aan Defensie als onderdeel van een totaalovereenkomst met de Staat.

Ten behoeve van het beheer is in de tussen de Staat en het Park getroffen regeling bepaald dat de Staat de bestaande buitenrasters om en nabij de grenzen van het gebied zal handhaven en onderhouden. Zonder die rasters is het vliegveld immers niet interessant voor het Park omdat het dan niet mogelijk wordt het raster tussen het Park en het vliegveld te verwijderen en zo het vliegveld bij het Park te trekken. In de totaalovereenkomst zijn ook afspraken gemaakt over de uitgifte in beheer en het uitbesteden van beheerstaken opdat het beheer van de terreinen ook in de toekomst zoveel mogelijk op elkaar afgestemd blijft, hetgeen ten goede komt aan de bescherming van de fauna in het Park en dankzij de landbouwactiviteiten op Vliegveld Deelen aan de zeer zeldzame en kwetsbare vlinderpopulatie in het bijzonder. De samenwerking loopt op dit moment uitstekend.

Tijdens de afscheidsbijeenkomst voor prof. H.J.L. Vonhoff, voorzitter van de Raad van Toezicht en Advies, op 15 december 2006 in het Kröller-Müller Museum te Otterlo werd namens de Regering het woord gevoerd door Staatssecretaris Van der Knaap van Defensie. Hij kwam de oplossing van de kwestie Deelen wereldkundig maken, hetgeen een doorbraak is in de geschiedenis van NP De Hoge Veluwe.

Op 20 februari 2007 werd de akte gepasseerd door Notaris Trip te Zwolle. Met het aan het Park verleende terugverwervingsrecht heeft na 60 jaar eindelijk een historische correctie plaatsgevonden.

Hoenderloo, 1 maart 2007